

Target – tukitoimia maahanmuuttajataustaisille koulutuspolulla

Tampereella on syksystä 2018 toiminut Opetushallituksen rahoittama verkostoyhteistyöhanke Target – tavoitteellista kotoutumista ja osallisuutta. Hankkeen tavoitteena on ollut kehittää palveluja ja tukitoimia maahanmuuttajataustaisille ihmisille, jotka tarvitsevat paljon tukea ja ohjausta koulutus- ja työllistymispoluillaan. Hanketta on toteutettu verkostoyhteistyönä, ja sen toimijoilla on monipuolista kokemusta maahanmuuttajatyöstä, koulutuksesta ja viranomaisyhteistyöstä. Esittelemme tässä artikkelissa hankkeen saavutuksia sekä erityisesti hankkeessa pilotoituja tukitoimia maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille.

Julkaistu: 10. kesäkuuta 2020 | Kirjoittanut: Tiina Miikkulainen, Anna Korhonen, Minna Pohjola, Eeva-Maria Rantala, Tiina Sinnemaa ja Riina Honkamäki

Tampereella toteutetaan syksystä 2018 vuoden 2020 loppuun Opetushallituksen rahoittamaa verkostoyhteistyöhanketta **Target – tavoitteellista kotoutumista ja osallisuutta**. Hankkeen tavoitteena on ollut kehittää palveluja ja tukitoimia maahanmuuttajataustaisille ihmisille, jotka tarvitsevat paljon tukea ja ohjausta koulutus- ja työllistymispoluillaan. Hanketta on toteutettu verkostoyhteistyönä, ja sen toimijoilla on monipuolista kokemusta maahanmuuttajatyöstä, koulutuksesta ja viranomaisyhteistyöstä. Mukana ovat olleet Tampereen seudun ammattiopisto Tredu (koordinointi), Tampereen aikuislukio, Ahjolan kansalaisopisto, Tampereen aikuiskoulutuskeskus TAKK, Silta-Valmennusyhdistys ry, Tampereen kaupungin työllisyys- ja kasvupalvelut, Tampereen kaupungin aikuisten sosiaalipalvelut/maahanmuuttajapalvelut sekä Kiipulan ammattiopisto. Verkostoja hyödyntämällä on jaettu tietoa ja taitoa sekä kehitetty uudenlaisia yhteistyömuotoja ja toimintamalleja ohjauksen tueksi.

Tampereen seudun ammattiopisto Tredu on koordinoinut hanketta ja toiminut yhteistyöverkoston ylläpitäjänä. Lisäksi Tredussa on kehitetty erilaisia tukitoimia ja osallisuutta vahvistavia toimintoja sekä ammattialojen että maahanmuuttajakoulutuksen opiskelijoille. Tredun lisäksi oppilaitoksen tukitoimia on pilotoitu **Tampereen aikuislukiossa** aikuisten

perusopetuksen päättövaiheen opiskelijoille. Esittelemme tässä artikkelissa hankkeen saavutuksia sekä erityisesti hankkeessa tehtyjä tukitoimia mainituissa oppilaitoksissa opiskeleville maahanmuuttajaopiskelijoille.

Tukitoimien tarve kasvaa yhä monikulttuurisemmassa koulutusympäristössä

Suomalaisessa yhteiskunnassa on herätty tarpeeseen kehittää uusia erityisen tuen palveluja myös maahanmuuttajille. Erityistä tukea tarvitsevia maahanmuuttajia ovat esimerkiksi henkilöt, joilla on lyhyt tai hajanainen koulutustausta tai heikot opiskeluvalmiudet ja puutteita perustaidoissa. Myös henkilökohtaiset haasteet ja/tai traumatausta voivat vaikuttaa palvelujen tarpeeseen. Target-hankkeen tavoitteena on ollut vahvistaa kohderyhmän motivaatiota ja tulevaisuusorientoituneisuutta esikotoutumisen ja kotoutumisen edistämiseksi. Osaamiskartoitusten myötä tavoitteena on ollut ihmisen osaamisen näkyväksi tekeminen ja moniammatillisen verkostoyhteistyön lisääminen.

Perustaitojen vahvistaminen painopisteenä

”Vähän ylöspäin..., siitä vasemmalle..., vähän vielä vasemmalle, siinä se merkki, klikkaa sitä!” Tältä kuulosti, kun suomen kielen opettaja Tiina Miikkulainen ohjasi opiskelijaa etäyhteyden avulla käyttämään tietokonetta. Yhtäkkiä Moodle, Teams ja Wilma ovat olleet opiskelijoiden ja opettajien jokapäiväisessä käytössä. Koronakevät on saanut aikaan paitsi valtavan digiloikan, myös luonut paljon ahdistusta ja avuttomuutta niiden opiskelijoiden keskuudessa, joilla on heikot perustaidot. Perustaitojen kehittämiseksi on ollut ja on käynnissä monta hanketta, esimerkiksi Euroopan sosiaalirahaston rahoittamat Perustaidot haltuun -hanke ja Kansalaisen perustaidot -hanke.

Toukokuussa 2020 Pohjoismaiden aikuiskoulutusverkosto (Nordiskt nätverk för vuxnas lärande, NVL) järjesti perustaitoihin liittyen webinaarin, joka käsitteli aikuisten perusvalmiuksia otsikolla: ”How can we improve adult basic skills in Europe?”. Seminaarissa tuotiin esille, että perustaitojen vahvistaminen on tällä hetkellä tärkeä painopistee myös Suomen opetus- ja kulttuuriministeriössä. Target – tavoitteellista osallisuutta ja kotoutumista -hanke on omalta osaltaan vastannut tarpeeseen kehittämällä erilaisia tukimuotoja oppilaitoksille.

TVT-työpajat digitaitoja vahvistamassa

Perustaitojen vahvistamiseksi Tredussa järjestettiin **tieto- ja viestintätekniikan eli TVT-työpajoja** ammatillisen puolen maahanmuuttajaopiskelijoille. Työpajan ja perustaitojen vahvistamisen tarve varsinkin opintojen alkuvaiheessa on käynyt hankkeen aikana selvästi ilmi.

Maahanmuuttajataustaisella opiskelijalla ei aina ole pitkää koulutusta kotimaastaan tai Suomesta, ja ammattiopintojen alussa edellytetyt perustaidot vaativat usein vielä paljon vahvistusta ja kertausta. TVT-työpajassa harjoiteltiin perusdigitaitoja ja ryhmän tarpeen mukaan eri työkalujen käyttämistä (Moodle, Wilma, Teams), tekstinkäsittelyä ja myös aiheeseen liittyvää suomen kieltä. Työpajojen järjestämiseksi tarvittiin yhteistyötä suomen kielen opettajan ja

omaopettajan välillä, jotta opiskelijoiden kehittämisen tarpeet saatiin selville ja työpajat saatiin osaksi lukujärjestystä. Omaopettajan arvio on välttämätön, sillä usein ne, jotka ovat eniten tuen tarpeessa, eivät myönnä tarvitsevansa sitä tai eivät edes ymmärrä tarvitsevansa tukea. Toisaalta ne, jotka jo osaavat, ovat usein aktiivisia ja haluavat oppia ja harjoitella lisää, jolloin heikot saattavat jäädä syrjään.

Työpajojen onnistumiseksi olennaisia asioita oli monia. Työpaja järjestettiin niin, että koko ryhmällä oli mahdollisuus harjoitella. Toiseksi varmistettiin, että opettajia ja/tai ohjaajia oli tarpeeksi auttamassa opiskelijoita (1 ohjaaja noin 5–6 opiskelijaa kohden). Lisäksi työpajan tunnelma oli rauhallinen ja kiireetön, toisin sanoen aikaa varattiin reilusti, jotta kaikki pysyivät mukana ja tarvittaessa tehtävissä eriytettiin. Opiskelijoilla oli mahdollisuus esittää kysymyksiä koko ajan, ja työpajojen sisältö suunniteltiin heidän tarpeensa huomioon ottaen. Työpajan aluksi, ennen tietokoneiden ääreen istumista, luotiin hyvä ilmapiiri keskustelemalla ja käymällä läpi keskeistä sanastoa pienen vitsailun kera. Vaikka pääpaino olisi tietokoneella tapahtuvassa harjoittelussa, mukavan tunnelman luominen helpottaa vuorovaikutusta ja saa aikaan luottamuksellisen ilmapiirin. Uskomme, että tällöin myös oppimista tapahtuu parhaiten. Apu voi joskus olla pienestä kiinni: esimerkiksi niille, jotka eivät osaa englantia, ohjelmiston kielen vaihtaminen suomen kieleen tekee työvälisestä helpommin käytettävän.

Sosiaaliohjaaja avainasemassa opintoihin sitouttamisessa

Tampereella maahanmuuttajille suunnattu aikuisten perusopetus on jakautunut tähän mennessä Tampereen seudun ammattiopisto Tredun ja Tampereen aikuislukion kesken. Tredun on vastannut alkuvaiheen opetuksesta ja Tampereen aikuislukio perusopetuksen päättövaiheesta. Target-hanke on vastannut aikuisten perusopetuksen opiskelijoiden tuen tarpeisiin molemmissa oppilaitoksissa.

Perusopetuksen alkuvaiheen tärkeimmäksi tukimuodoksi nousi **sosiaaliohjaajan vahva tuki**. Hankkeen sosiaaliohjaaja teki tiivistä yhteistyötä perusopetuksen opettajien kanssa. Käytännössä tämä tarkoitti säännöllistä yhteydenpitoa opiskelijoihin erityisesti opintojen alussa. Jos opiskelija ei ilmestynyt aamulla kouluun, sosiaaliohjaaja otti häneen välittömästi yhteyttä. Hankkeen tarjoama lisäresurssi poissaolojen seurantaan ja välitön puuttuminen niihin mahdollisti paitsi opettajien keskittymisen itse opettamiseen, myös lisäsi opiskelijan tunnetta siitä, että hänestä välitetään ja on tärkeää, että hän tulee sovitusti kouluun joka aamu. Sosiaaliohjaaja osallistui myös opettajan työparina opiskelijoiden HOPS-keskusteluihin (HOPS = henkilökohtainen opiskelusuunnitelma). Tehostetun tuen avulla pystyttiin sitouttamaan opiskelijoita opintoihin, puuttumaan poissaoloihin sekä tunnistamaan opiskelijan erityisen tuen tarve varhaisessa vaiheessa.

”Toiminta tuki koulunkäyntiä. Opiskelijat oppivat ilmoittamaan poissaoloistaan ja ottamaan enemmän vastuuta koulukäynnistä. Vahva tuki lisäsi opiskelijoiden sitoutumista opiskeluun ja vähensi luvattomia poissaoloja. Pystyin puuttumaan ja tukemaan opiskelijoita, mikäli

poissaolojen taustalla oli jotain tuen tarvetta. Minun oli helpompi havaita muutoksia opiskelijoiden hyvinvoinnissa, koska kävin päivittäin heidän ryhmissä”, tiivistä sosiaaliohjaaja Bahar Khorasanzad vahvemman tuen tarjoamisen merkityksen.

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen tukitoimet Tampereen aikuislukiossa

Tampereen aikuislukiossa kehitettiin hankkeen aikana moni erilaisia toimintoja. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen tuen tarpeen taustalla oli monenlaisia ongelmia. Oppimisen haasteina oli esimerkiksi heikko suomen kielen taito, heikko luetun ymmärtämisen taito tai elämönhallinnan ongelmat ja sitä kautta opiskelumotivaation puuttuminen. Oppimisen haasteisiin kehitettiin moniammatillisena yhteistyönä erilaisia tukimuotoja. Tampereen aikuislukion opettajat, ryhmänohjaajat, erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja sosiaaliohjaaja tekivät tiivistä yhteistyötä heti opintojen alussa, kun opiskelijoiden taidot kartoitettiin lähtötasotesteissä. Välittömästi tuen piiriin ohjattiin ne opiskelijat, jotka tarvitsivat vahvistusta elämönhallinnassa tai perustaidoissa.

Suomen kielen klinikka tarjosi apua kielitaidon kohentamiseen, ja viikoittain kokoontuvassa **läksyparkissa** oli mahdollista saada apua kotitehtävien tekemiseen. **Työnhakutaitopajassa** hiottiin ansioluetteloita ja etsittiin kesätöitä. Opiskelijoiden tarpeista lähtevän tuen tarjoamisella oli tarkoitus saada opiskelijat sitoutumaan opintoihinsa tiiviimmin, jotta he saavuttaisivat tavoitteensa ja saisivat perusopetuksen päättötodistuksen. **Henkilökohtaisella tuella** pyrittiin auttamaan opiskelijaa oman elämän hallintaan liittyvissä asioissa ja lisäämään opintoihin sitoutumista.

Yksi aikuislukion kehittämä tukitoimi on **lukudiplomi**. Lukudiplomissa opiskelija luki pääsääntöisesti vapaa-ajallaan neljä selkokielistä teosta, joista hän teki luettuaan lukudiplomitehtäviä. Lukudiplomin suorittajat kokoontuivat kuukausittain keskustelemaan lukemisestaan sekä tekemään tehtäviä. Keväällä 2020 lukupiiritapaamiset toteutettiin etäyhteydellä. Lukudiplomin suorittamisen tavoitteena oli kehittää perusasteen päättövaiheen opiskelijoiden suomen kielen taitoa ja tukea heidän opiskeluaan kielen kehittämisen kautta myös muissa aineissa. Lisäksi opiskelijoita motivoitiin osallistumaan niin, että hän sai lukudiplomin suorittamisesta myös kurssisuorituksen, joka auttoi häntä valmistumaan suunnitellussa aikataulussa.

Lukuharrastuksen ja -innon herättäminen on sekä kielen oppimisen että ympäröivän maailman ymmärtämisen kannalta hyödyllistä. Kirjaan tarttuminen itselle vieraalla kielellä voi olla haastavaa, ja yhteinen lukeminen ja lukemiseen yhteisöllisesti kannustaminen madaltavat kynnystä aloittaa ja kokeilla. Yhdenkin selkokielisen kirjan lukeminen voi kasvattaa opiskelijan itseluottamusta ja lukemisen taitoa niin, että seuraavan kirjan lukeminen on jo huomattavasti helpompaa. Kun opiskelija pystyy lukemaan suomeksi pitkiäkin tekstejä, hänen opiskelukykynsä lisääntyy myös muiden oppiaineiden opiskelussa. Tämä parantaa myös opiskelijan jatko-opiskelumahdollisuuksia. Aikuisten perusopetuksessa opiskelevilla maahanmuuttajataustaisilla saattaa olla hyvin heikko suurempien kokonaisuuksien lukutaito. Tätä taitoa ei pääse juurikaan

kehittämään tavallisilla opetussuunnitelman mukaisilla kursseilla, joissa on paljon muuta painokasta opetussisältöä. On hyvä kokeilla, kuinka elämyksellisen lukemisen hyötyvaikutus siirtyy kokonaisvaltaiseen oppimiseen ja elämässä pärjäämiseen ja siitä nauttimiseen.

Tutortoiminnalla pyrittiin lisäämään opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Tutoreiksi valikoituivat aikuisten perusopetuksen päättövaiheen maahanmuuttajataustaisista opiskelijoista ne, jotka halusivat auttaa ja ohjata uusia opiskelijoita. Tutorit neuvoivat uusia opiskelijoita ja järjestivät tapahtumia oppilaitoksen arjessa. Näin opiskelija kommentoi tutorina olemista:

”Tutoropiskelijana olo on tärkeää, koska mielestäni opiskelijat joskus ymmärtävät paremmin minun sanat kuin opettajan sanat.”

Omakielistä mentorointia ammatillisessa oppilaitoksessa

Yksi Target-hankkeen tärkeä tavoite Tredussa oli omakielisen **mentoritoiminnan kehittäminen**. Tampereen aikuislukiossa toteutettiin tutor-toimintaa, joka nimenä liittyy enemmän oppilaitoksen toimintaan, kun taas mentorointia voi tapahtua oppilaitoksessa ja työpaikalla ja siten se sopii terminä ammatilliseen koulutukseen hyvin. Mentorointivalmennukseen kehitettiin malli, jossa maahanmuuttajataustaiset ammattialan opiskelijat osallistuvat mentorointivalmennukseen. Valmennuksen aikana he toimivat mentoreina uusille saman alan opiskelijoille, mahdollisuuksien mukaan omaa äidinkieltään käyttäen. Pilotialana toimi puhdistus- ja kiinteistöpalveluala, ja mentorointivalmennukseen osallistui 15 opiskelijaa.

Hankkeen pilotissa luotiin yksityiskohtainen mentorointivalmennus tuntisuunnitelmineen ja materiaaleineen. Kuusi kertaa kokoontuvan valmennuksen aikana käsiteltiin erilaisia mentorointiin liittyviä teemoja, kuten mentorointi ja merkitys työelämässä, itsetuntemus ja omat vahvuudet, palautteen antaminen ja saaminen suomalaisessa koulu- ja työelämässä sekä uuden opiskelijan/työntekijän perehdyttäminen. Mentorit auttoivat ja ohjasivat uusia opiskelijoita käytännön asioissa oppilaitoksen arjessa. Lisäksi mentorit kävivät valmistavan koulutuksen ryhmissä kertomassa alan opiskelusta. Näin eräs opiskelija kuvasi omaa rooliaan mentorina:

”Olen hyvää mentori, koska olen ahkera, auttavainen, ystävällinen ja kuuntelen ja vastaan uusia opiskelijoille. Olen mentoroinut ranskaksi ja suomeksi. Minulta tuuntui hyvältä. Näytin monta paikkoja uusille opiskelijoille. Kannustoi uusi opiskelijoille opimaan asiasta koska he ajatelivät että opiskelu on vaikeutta. Tapaisin kaksi uusia opiskelijat ja he eivät osaa millä kortilla syömään ja mihin kyselevät lukujärjestys ja he kysyisivät minulle ja tottakai autoin heille mielellään. He olivat Venäläinen ja autoin suomen kielellä.”

Valmennuksessa käsitellyt teemat auttoivat mentoreina toimivia opiskelijoita myös työssäoppimisjakson aikana, kun he ymmärsivät paremmin työelämään liittyviä käsitteitä ja pelisääntöjä. Ryhmän omaopettajan mukaan opiskelijat olivat olleet työssäoppimisjakson aikana

erityisen aktiivisia pyytämään suoraa palautetta työntajilta ja kehittämään itseään työssään työssäoppimisjakson aikana.

Mentorointivalmennus hyödytti siis paitsi uusia opiskelijoita, myös mentoreina toimivia opiskelijoita. He saivat paljon tärkeää tietoa suomalaisesta työelämästä, ja mentorointi kasvatti heidän rooliaan oppilaitoksen arjessa. Mentorina toimiessaan he saivat myös tärkeää ohjauskokemusta. Mentoroitavien eli uusien opiskelijoiden kannalta opintojen alkuvaiheessa saatu tuki auttoi opiskeluun kiinnittymisessä, erityisesti silloin, kun opiskelijalla ei ole omasta maastaan koulunkäyntitaustaa.

Osaamiskartoituksella ja moniammatillisella yhteistyöllä eteenpäin

Tampereelle avattiin syksyllä 2019 Maahanmuuttajien kansainvälinen osaamiskeskus eli OSKE. Maahanmuuttajien osaamiskeskustoimintaa toteuttavat Tampereen kaupungin työllisyys- ja kasvupalvelut, Tampereen seudun ammattiopisto Tredu ja Pirkanmaan TE-toimisto. Osaamiskeskusalustalla toimivat myös Maahanmuuttajaneuvonta Mainio, Tampereen sosiaalipalvelut, Kela ja alueelliset koulutuksen järjestäjät.

Osaamiskeskuksessa tarjotaan vieraskielisille tamperelaisille tukea ja ohjausta työelämään ja koulutukseen liittyvissä asioissa. Tarvittaessa maahan muuttanut ohjataan osaamiskartoitukseen, jossa moniammatillinen tiimi (opinto-ohjaaja, suomen kielen opettaja ja kielitaidon arvioija, sosiaaliohjaaja, digiohjaaja, erityisopettaja) kartoittaa asiakkaan osaamista ja elämäntilannetta ja suosittelee hänelle sopivaa jatkopolkua. Target-hanke on osaltaan ollut luomassa osaamiskartoituksen työvälineitä.

Erityisen tuen tarve ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opinnoissa pärjääminen ja sitä kautta työllistyminen ovat ajankohtaisia ja tärkeitä teemoja. Opiskelijat ovat usein motivoituneita ihmisiä, jotka haluavat saada koulutuksen ja päästä sen jälkeen töihin. Kuten edellä on todettu, monet asiat voivat kuitenkin vaikeuttaa opinnoissa pärjäämistä. Target-hankkeen suurin saavutus on **moniammatillisen yhteistyön kautta saavutetut onnistumisen tunteet**. Kun erilaiset asiantuntijat kokoontuvat yhteen ja yhteisenä nimittäjänä on tahtotila auttaa ihmistä eteenpäin, tapahtuu hyviä ohjauksia. Target-hankkeen aikana esimerkiksi Kiipulan ammattiopisto on tarjonnut perusopetuksen opettajille ja opiskelijoille ammatillisen erityisopetuksen konsultaatiota ja asiantuntijatukea, ja yhteistyö omaopettajan ja sosiaaliohjaajan välillä on lisännyt opiskelijoiden opiskelumotivaatiota. Yhteisissä asiakascase-tapaamisissa eri hanketoimijoiden kanssa on pyritty löytämään paras asiakasta palveleva tukitoimi.

Näemme tärkeänä, että eri paikkakunnilta löytyisi tahtotila ajaa tällaista moniammatillista mallia eteenpäin. Suurimmissa kaupungeissa verkostoyhteistyötä voivat toteuttaa esimerkiksi Osaamiskeskukset, mutta mallia voi toteuttaa myös pienissä kunnissa eri oppilaitosten yhteistyönä. Tarvitaan asennetta ja motivaatiota yhteistyöhön ja joku, jolla on tahtotila koota ryhmä. **Moniammatillinen yhteistyö** tukee jokaisen työtä. On myös yhteiskunnallisesti

merkittävää, kun ihminen pääsee hänelle sopivaan palveluun ja päällekkäiset ohjaukset vähenevät. Yksilön kannalta tärkeintä on, että yhteistyöllä voidaan edesauttaa erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan elämäntilannetta, hyvinvointia ja tyytyväisyyttä elämään Suomessa.

Lopuksi

”Minusta ei kyllä olisi tuohon”, totesi puuseppämies suomen kielen opettajalle, kun etäopetus oli loppunut. ”Ei riittäisi kärsivällisyys.” Kyseinen ominaisuus taitaakin olla yksi opettajan tärkeimmistä ominaisuuksista. Opettajalle opiskelijan neuvominen, ohjaaminen ja asioiden toistaminen ovat arkipäivää. Silloin kun opiskelijalla on heikot perustaidot, tukea tarvitaan moninkertaisesti. Kun joku välittää opiskelijasta ja haluaa auttaa häntä oppimaan sekä tekee sen sillä tasolla, mihin opiskelija pystyy, opiskelijan motivaatio ja itsetunto kasvavat. Target-hankkeen luomia pilotteja jatkamalla tuemme opiskelijoita jatkossakin ja voimme kokea onnistumisen tunteita yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Tiina Miikkulainen on suomen kielen opettaja Tampereen seudun ammattiopisto Tredussa ja Target-hankkeessa.

Anna Korhonen on Target-hankkeen projektipäällikkö ja työskentelee Tampereen seudun ammattiopisto Tredussa.

Minna Pohjola on opinto-ohjaaja Tampereen aikuislukiossa ja Target-hankkeessa.

Eeva-Maria Rantala on suomen kielen opettaja Tampereen aikuislukiossa ja Target-hankkeessa.

Tiina Sinnemaa on suomen kielen opettaja Tampereen aikuislukiossa ja Target-hankkeessa.

Riina Honkamäki on sosiaaliohjaaja Tampereen aikuislukiossa ja Target-hankkeessa.

Lue lisää

Target -tavoitteellista kotoutumista ja osallisuutta -hankkeesta: <https://targethanke.home.blog/>
(<https://targethanke.home.blog/>)

Tampereen kansainvälisessä osaamiskeskuksessa työskennelleen erityisopettaja Kristina Kemmin artikkeli aikuisten maahanmuuttajien oppimisen tuen kehittämistä: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2019/aikuisten-maahanmuuttajien-oppimisen-tuen-kehittaminen>
(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2019/aikuisten-maahanmuuttajien-oppimisen-tuen-kehittaminen>)

Tampereen kansainvälisen osaamiskeskuksen

osaamiskartoituksista: <https://www.tredu.fi/artikkelit/2020/KFTf1xFiV.html>

(<https://www.tredu.fi/artikkelit/2020/KFTf1xFiV.html>)

Katso kuva isompana pdf-tiedostona (https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-kesakuu-2020/target_kuva1_oppilaitosten-tukitoimet.pdf)

Artikkeliin viittaaminen

Miikkulainen, T., Korhonen, A., Pohjola, M., Rantala, E.-M., Sinnemaa, T. & Honkamäki, R. (2020). Target – tukitoimia maahanmuuttajataustaisille koulutuspolulla. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 11(4).

Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-kesakuu-2020/target-tukitoimia-maahanmuuttajataustaisille-koulutuspolulla> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-kesakuu-2020/target-tukitoimia-maahanmuuttajataustaisille-koulutuspolulla>)